

HNB

Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
tel.: 01 45 64 555 / faks: 01 46 10 551, 45 50 726, 46 10 591
teleks: 22 569 / www.hnb.hr / mb 3269817

INDIKATORI UREDNOSTI DUŽNIKA U PODMIRIVANJU OBVEZA PREMA KREDITNOJ INSTITUCIJI

Zagreb, veljača 2010.

INDIKATORI UREDNOSTI DUŽNIKA
U PODMIRIVANJU OBVEZA PREMA KREDITNOJ INSTITUCIJI

1) Stupnjevanje urednosti dužnika u podmirivanju obveza prema kreditnoj instituciji

U smislu Odluke o klasifikaciji plasmana i izvanbilančnih obveza kreditnih institucija (u daljnjem tekstu OoK), ovisno o rokovima u kojima dužnik podmiruje obveze i iznosima dospjelih nepodmirenenih obveza, urednost u podmirivanju obveza dužnika prema kreditnoj instituciji može se podijeliti u različite kvalitativne skupine, prikazane u niže navedenoj tablici.

Naznačena korelacija između kvalitete podmirivanja obveza dužnika i rizičnih skupina, odnosi se prije svega na plasmane koji nisu osigurani adekvatnim instrumentima osiguranja, odnosno za koje se procjenom budućih novčani tokova ne može dokazati drugačiji stupanj nadoknadivosti plasmana od onoga koji bi se odredio na temelju dana kašnjenja u podmirivanju obveza (članak 18. stavak 6. OoK).

Stupnjevi urednosti u podmirivanju obveza dužnika prema kreditnoj instituciji (čl. 7. i 18. OoK)

Dinamika podmirivanja dospjelih obveza	Rizična skupina
a) u ugovorenim rokovima dospjeća (članak 7. st. 1. OoK)	A
b) kašnjenje do 90 dana, pri kojem pojedinačni iznosi dospjelih obveza koje se podmiruju sa zakašnjenjem nisu veći od 1.750 kuna (članak 7. st. 1. OoK)	A
c) kašnjenje preko 90 dana, pri kojem ukupni iznos dospjelih nepodmirenenih obveza dužnika po svim ugovornim odnosima nije veći od 1.750 kuna (članak 18. st. 4. i 5. u vezi st. 3. OoK)	A (90 –365 d.) C (>365 dana)
d) kašnjenje preko 90 dana, pri kojem ukupni iznos dospjelih nepodmirenenih obveza dužnika po svim ugovornim odnosima je veći od 1.750 kuna (članak 18. st. 4. u vezi st. 3. OoK)	B/C

2) Dospjela nenaplaćena potraživanja ("brojanje dana zakašnjenja")

Radi pravilnog vrednovanja urednosti u podmirivanju obveza dužnika prema kreditnoj instituciji kao jednog od kriterija klasifikacije plasmana u rizične skupine, potrebno je pratiti stanje dospjelih nenaplaćenih potraživanja kojima je od dospijeća proteklo manje odnosno više od 90 dana.

Doslovna interpretacija odredbe članka 18. stavka 4. OoK upućuje na zaključak da bi stanje dospjelih nenaplaćenih potraživanja trebalo pratiti na dnevnoj osnovi. Iz formulacije spomenute odredbe proizlazi da bi brojanje dana zakašnjenja trebalo uvijek započinjati na dan kada ukupni iznos svih dospjelih nepodmirenih obveza pojedinog dužnika (kojima je protekao ugovoreni rok dospijeća) po svim ugovornim odnosima (koji su predmet OoK) postane veći od 1.750 kuna (dan na koji je suma DNP postala veća od 1.750 kn, taj dan postaje d1, kojemu se onda dodaju d2, d3 itd.)

Ukoliko bi se tijekom razdoblja od 90 dana (nakon što je započelo brojanje dana) ukupni iznos svih dospjelih nepodmirenih obveza pojedinog dužnika smanjio ispod 1.750 kuna, brojanje dana bi se obustavilo, a novo brojenje bi ponovo započinjalo od dana kada bi iznos navedenih obveza ponovo postao veći od 1.750 kuna.

Ukoliko se tijekom razdoblja od 90 dana (nakon što je započelo brojanje dana) ukupni iznos svih dospjelih nepodmirenih obveza pojedinog dužnika ne smanji ispod 1.750 kuna, tada treba puni iznos plasmana, čiji ukupni zbir DNP starijih od 90 dana iznosi više od 1.750 kuna, klasificirati u rizičnu skupinu B-1.

Opisani način praćenja dospjelih nepodmirenih obveza podosta je kompliciran, a može rezultirati s više ili manje praznih hodova. Naime, osnovano se može pretpostaviti da će se u određenom broju slučajeva (prije isteka 90-dnevnog razdoblja) stanje dospjelih nepodmirenih obveza pojedinog dužnika smanjiti ispod 1.750 kuna, pa bi se tada obustavilo daljnje brojanje dana, te bi time dotadašnje brojanje postalo beskorisno (npr. brojanje dana bi moglo trajati 85 dana, a 86. dan dužnik može podmiriti dio ili sve dospjele obveze koje su bile predmet praćenja, uslijed čega će DNP pasti ispod 1.750 kuna).

Razmatrajući ovu problematiku može se doći do zaključka da se ova procedura može pojednostavniti. Naime, vremenski intervali u kojima je potrebno izvršiti uvid u DNP, ovise o tome u kojim vremenskim intervalima se obavlja ponovna procjena kvalitete plasmana. Dakle, uvid u visinu DNP i njihovu starosnu strukturu (u svrhu primjene odredaba OoK) treba izvršiti na dan s kojim se provodi ponovna procjena kvalitete plasmana, a to je sukladno OoK tromjesečno ili u kraćim vremenskim intervalima.

U nastavku se navode primjeri kako se mogu, u svrhu primjene OoK, na jednostavniji način pratiti DNP (u odnosu na praćenje na dnevnoj osnovi po sistemu brojanja dana d1+d2+d3itd), a da se pritom dobije isti rezultat.

Starosna struktura DNP prema primjerima u nastavku ne utvrđuje se na temelju brojanja dana (d1+d2+d3 itd) nego na temelju izračuna koja dana između datuma na koji se sastavlja izvještaj DNP i datuma dospijeća pojedine vrste iznosa (glavnica, kamata, naknada) koja nisu naplaćena do datuma s kojim se sastavlja izvještaj DNP. Primjeri su izrađeni uz pretpostavku da kreditna institucija ponovnu procjenu kvalitete plasmana obavlja u mjesečnim intervalima.

Primjer (1)

Dužnik "A"

Na temelju podataka **iz analitičkog knjigovodstva** utvrđeno je da dužnik "A" ima na dan 30.09. 2009. slijedeće dospjele nepodmirene obveze prema kreditnoj instituciji:

- a) po kreditu-1 ukupnog iznosa 12.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 1.000 kn s datumom dospelja 20.06.2009. (kašnjenje 102 d)
- b) po kreditu-2 ukupnog iznosa 8.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 500 kn s datumom dospelja 10.07.2009. (kašnjenje 82 dana)
 - dospjeli dug iznosi 200 kn s datumom dospelja 10.06.2009. (kašnjenje 112 d)
- c) po kreditu-3 ukupnog iznosa 5.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 300 kn s datumom dospelja 01.08.2009. (kašnjenje 60 d)

Na temelju ovih podataka iz analitičkog knjigovodstva proizlazi slijedeći iskaz DNP za dužnika "A".

Pregled potraživanja koja imaju vrstu iznosa "*dospjelo nenaplaćeno*" Stanje na dan 30.09.2009. (u kunama)

Dužnik/Vrsta potraživanja	Ukupno	DNP	Iznos DNP		Rizična skupina	
			<90 dana	>90 dana	A	B/1 itd.
<u>Dužnik "A":</u>						
Kredit-1 (glavnica i kamata)	12.000	1.000		1.000	12.000	
Kredit-2 (glavnica i kamata)	8.000	700	500	200	8.000	
Kredit-3 (glavnica i kamata)	5.000	300	300		5.000	
Ukupno dužnik "A"	25.000	2.000	800	1.200	25.000	

Zaključak (na temelju podataka iz primjera 1):

Sva tri kredita (svi krediti koji imaju DNP) do daljnjega mogu ostati u rizičnoj skupini "A", zbog toga, što:

- DNP kojima je od dospelja proteklo **više** od 90 dana ukupno iznose 1.200 kuna, što je manje od od 1.750 kuna, (članak 18. stavak 4. OoK).
- DNP kojima je od dospelja proteklo **manje** od 90 dana pojedinačno iznose manje od 1.750 kuna (članak 7. stavak 1. OoK).

Primjer (2)

Dužnik "B"

Na temelju podataka iz analitičkog knjigovodstva utvrđeno je da dužnik "B" ima na dan 30.09. 2009. slijedeće dospjele nepodmirene obveze prema kreditnoj instituciji:

- a) po kreditu-1 ukupnog iznosa 18.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 1.200 kn s datumom dospelja 15.06.2009. (kašnjenje 107 d)
- b) po kreditu-2 ukupnog iznosa 12.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 600 kn s datumom dospelja 25.06.2009. (kašnjenje 97 dana)
- c) po kreditu-3 ukupnog iznosa 15.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 700 kn s datumom dospelja 01.08.2009. (kašnjenje 60 d)
 - dospjeli dug iznosi 800 kn s datumom dospelja 01.09.2009. (kašnjenje 29 d)
- e) po kreditu-4 ukupno iznosa 9.000 Kn:
 - dospjeli dug iznosi 900 kn s datumom dospelja 10.09.2009 (kašnjenje 20 d)

Na temelju ovih podataka iz analitičkog knjigovodstva proizlazi slijedeći iskaz DNP za dužnika "B".

Pregled potraživanja koja imaju vrstu iznosa "dospjelo nenaplaćeno"

Stanje na dan 30.09.2009. (u kunama)

Dužnik/Vrsta potraživanja	Ukupno	DNP	Iznos DNP		Rizična skupina	
			<90 dana	>90 dana	A	B/1 itd.
Dužnik "B":						
Kredit-1 (glavnica i kamata)	18.000	1.200		1.200		18.000
Kredit-2 (glavnica i kamata)	12.000	600		600		12.000
Kredit-3 (glavnica i kamata)	15.000	1.500	1.500		15.000	
Kredit-4 (glavnica i kamata)	9.000	900	900		9.000	
Ukupno dužnik "B"	54.000	4.200	2.400	1.800	24.000	30.000

Zaključak (na temelju podataka iz primjera 2):

- kredite 1 i 2 dužnika "B" (ukoliko nisu osigurani i ako se procjenom novčanih tokova ne može dokazati drugačije) treba rasporediti u rizičnu skupinu B/1, s obzirom na činjenicu da dospjele nepodmirene obveze dužnika kojima je prošlo više od 90 dana od dana dospelja iznose 1.800 kuna, što je iznad propisanog cenzusa od 1.750 kuna (članka 18. st. 4. OoK).
- krediti 3 i 4 dužnika "B" mogu do daljnje ostati u rizičnoj skupini "A", s obzirom na činjenicu da je dospjelim nepodmirenim obvezama po tim kreditima prošlo manje od 90 dana od dana dospelja i da pojedinačno iznose manje od 1.750 kuna (članak 7. st. 1. OoK).

DODATAK RAZMATRANJU OD 18.01.2010. (prikazano u primjerima 1 i 2)

Primjer (3)

(ovaj se primjer temelji na podacima iz primjera korištenog u odgovoru na pitanje o istoj temi koji je objavljen na web-u 12.02.2009.

Dužnik "X"

Na temelju podataka iz analitičkog knjigovodstva utvrđeno je da dužnik "X" ima na dan 31.12. 2009. slijedeće dospjele nepodmirene obveze prema kreditnoj instituciji:

- a) po kreditu-1 ukupnog iznosa 5.000 kn:
 - dospjeli dug u iznosu 20 kn s datumom dospelja 01.09.2009. (kašnjenje 121 d)
 - dospjeli dug u iznosu 1.600 kn za koji u primjeru nije naveden datum dospelja, ali se iz rasporeda DNP po ročnosti u tablici vidi da dospelje toga iznosa pada između 03.10. i 31.12.2009. (kašnjenje manje od 90 d)
- b) po kreditu-2 ukupnog iznosa 6.000 kn:
 - dospjeli dug u iznosu 300 kn s datumom dospelja 01.09.2009. (kašnjenje 121 d)
 - dospjeli dug u iznosu 1.600 kn za koji u primjeru nije naveden datum dospelja, ali se iz rasporeda DNP po ročnosti u tablici vidi da dospelje toga iznosa pada između 03.10. i 31.12.2009. (kašnjenje manje od 90 d)
- c) po kreditu-3 ukupnog iznosa 7.000 kn:
 - dospjeli dug u iznosu 1.500 kn s datumom dospelja 01.09. i 15.09.2009. (kašnjenje 121 i 107 d)
 - dospjeli dug u iznosu 1.600 kn za koji u primjeru nije naveden datum dospelja, ali se iz rasporeda DNP po ročnosti u tablici vidi da dospelje toga iznosa pada između 03.10. i 31.12.2009. (kašnjenje manje od 90 d)
- f) po kreditu-4 ukupnog iznosa 10.000 kn:
 - dospjeli dug iznosi 0,00 kn
- g) po kreditu-5 ukupnog iznosa 2.100 kn
 - dospjeli dug u iznosu 1.100 kn za koji u primjeru nije naveden datum dospelja, ali se iz rasporeda DNP po ročnosti u tablici vidi da dospelje toga iznosa pada između 03.10. i 31.12.2009. (kašnjenje manje od 90 d).

Na temelju ovih podataka iz analitičkog knjigovodstva proizlazi slijedeći iskaz DNP za dužnika "X".

Pregled potraživanja koja imaju vrstu iznosa "dospjelo nenaplaćeno" (kredit – 1,2,3,5) i kredit-4 koji nema DNP

Stanje na dan 31.12.2009. (u kunama)

Dužnik/Vrsta potraživanja	Ukupno potraživ.	DNP	Iznos DNP		Rizična skupina	
			<90 dana	>90 dana	A	B/1 itd.
<u>Dužnik "X":</u>						
Kredit-1 (kamata)	5.000	1.620	1.600	20		5.000
Kredit-2 (glavnica i kamata)	6.000	1.900	1.600	300		6.000
Kredit-3 (glavnica i kamata)	7.000	3.100	1.600	1.500		7.000
Kredit-4	10.000	0,00	0,00	0,00	10.000	
Kredit-5	2.100	1.100	1.100	0,00	2.100	
Ukupno dužnik "B"	30.100	7.720	5.900	1.820	12.100	18.000

Zaključci (na temelju podataka iz primjera 3):

a) u smislu OoK

- kredite-1, 2 i 3 dužnika "X" **u ukupnom iznosu 18.000 kn** (ukoliko nisu osigurani i ako se procjenom novčanih tokova ne može dokazati drugačije) treba rasporediti u rizičnu skupinu B/1, s obzirom na činjenicu da dospjela nenaplaćena potraživanja po tim kreditima kojima je proteklo više od 90 dana od dana dospijeca iznose 1.820 kuna, što je iznad propisanog cenzusa od 1.750 kuna (članka 18. st. 4. OoK).
- krediti-4 i 5 dužnika "X" **u ukupnom iznosu 12.100** kuna mogu do daljnjega ostati u rizičnoj skupini "A", s obzirom na činjenicu da je dospjelim nenaplaćenim potraživanjima po tim kreditima proteklo manje od 90 dana od dana dospijeca, te da dospjela potraživanja po istim kreditima pojedinačno iznose manje od 1.750 kuna (članak 7. st. 1. OoK).

Napomena:

Ista konstatacija u vezi kredita-1, 2 i 3. u pogledu klasifikacije u rizične skupine (B/1) navedena je u odgovoru objavljenom na web-u.

b) u smislu OAJK

- krediti-1, 2 i 3 dužnika "X" **u ukupnom iznosu 18.000 kn**, u smislu OAJK smatraju se dospjelim nenaplaćenim potraživanjima na koja treba primijeniti uvećane pondere rizika (zato što ukupna dospjela potraživanja od dužnika "X" po kreditima-1, 2 i 3 koja su starija od 90 dana iznose 1.820 kn, što je iznad propisanog cenzusa od 1.750 kuna (članak 2. stavak 1. točka 15. OAJK).
- krediti-4 i 5 dužnika "X" **u ukupnom iznosu 12.100** do daljnjega ne ulaze u skupinu kredita na koje bi trebalo primijeniti uvećane pondere rizika (zato što po kreditu-4 UOPĆE nema dospjelih nenaplaćenih potraživanja, a po kreditu-5 postoje dospjela nenaplaćena potraživanja u iznosu 1.100 kuna, ali je istim dospjelim potraživanjima proteklo manje od 90 dana računajući od datuma dospijeca).

Napomena:

Ista konstatacija u vezi kredita-1, 2 i 3. u pogledu dospjelih nenaplaćenih potraživanja na koje treba primijeniti uvećane pondere rizika navedena je u odgovoru objavljenom na web-u.